

Investigation of religious culture and moral education preservice teachers' self-efficacy perceptions on information and communication technologies¹

Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik öz-yeterlik algı düzeylerinin incelenmesi

Özer Çetin²

Abstract

The aim of this research is to investigate the religious culture and moral education(RCME) preservice teachers' self-efficacy perception levels on information and communication technologies(ICT). The relational survey method which determined the relationships between two or more variables was used in the research. Participants were consisted of 104 preservice teachers (including 41 females and 63 males) from fourth grade of RCME department of Islamic Sciences/Divinity Faculty, Uşak University. Data were collected by using "Personal Information Form" and the "Self-efficacy Scale on Information and Communication Technologies and analyzed by using SPSS program. The findings revealed that RCME preservice teachers' self-efficacy perception levels on ICT were positive and intermediate (middle) level. It was concluded that there wasn't significant difference between variable of having own computer and self-efficacy perception levels on ICT but there was significant difference between self-efficacy perceptions on ICT and variable of gender, the frequency of computer and internet use,

Özet

Bu araştırmanın amacı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DİKAB) öğretmen adaylarının Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) öz-yeterlik algılarını incelemektir. Araştırmanın modeli, iki ve daha çok sayıda değişkenin aralarındaki ilişkileri belirlemeyi sağlayan ilişki tarama modelidir. Çalışma grubunu Uşak Üniversitesi İlahiyat /İslami Bilimler Fakültesi DİKAB bölümü 4.sınıfta öğrenim gören toplam 104 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veriler "Kişisel Bilgi Formu" ve "Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yeterlik Ölçeği" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır. Araştırma sonucunda DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algılarının orta düzeyde olduğu, BİT öz-yeterlik algılarının bilgisayara sahip olma durumuna göre değişmediği buna karşın DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algılarının cinsiyet, bilgisayar ve internet kullanım sıklığı, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyi ve BİT destekli öğretim materyali hazırlama deneyimi bakımından anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir.

¹ 1 This paper was presented as an oral presentation in 1st International Education Research and Teacher Education Congress, Uşak, 14-16 September 2017.

² Assoc. Prof. Dr., Balıkesir University, Faculty of Science Literature, ozercetin@hotmail.com

education technology and material design course achievement level, the frequency of ICT – supported teaching material preparation.

Anahtar Kelimeler: Din kültürü; ahlak bilgisi; bilgi ve iletişim teknolojileri; öz-yeterlik algısı.

Keywords: Religious Culture; moral Education; Preservice Teacher; Self-efficacy Perceptions; Information and Communication Technologies.

(Extended English abstract is at the end of this document)

1. GİRİŞ

İçinde yaşadığımız yüzyılda bilgiye hızlı ve kolay ulaşma imkânı sağlayan bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) önem kazanmış, hayatın tüm alanlarında olduğu gibi eğitim alanında kullanılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalarda sınıf ortamında BİT kullanımının öğrencilerin başarısını artırdığının ve düşünme becerilerini geliştirdiğinin bulgulanması (Harun, 2001; Lim & ve Ching, 2004) yanında öğrencileri bilgi çağında ihtiyaç duyulan insan profiline uygun yetiştirme gereksinimi eğitimde BİT kullanımını yaygınlaştırmıştır.

Eğitim sisteminde BİT'ne yönelik gerçekleştirilmek istenen hedeflerin birinci derecedeki temsilcileri olan öğretmenlerin BİT'ne yaklaşımları önemli bir belirleyicidir. Öğretmenlerin yaklaşımları öz-yeterlik algılarıyla ilişki olduğu için BİT konusunda yapılacak çalışmaların başında öğretmen öz-yeterlik algılarının incelenmesi gelmektedir (Herzig, 2004; Melle ve diğerleri, 2003). BİT kullanımının öğrenciye yönelik amacı derslerdeki başarı düzeyini artırmayla sınırlı olmayıp mezuniyet sonrası kimseye bağlı kalmaksızın farklı bilgi kaynaklarına ulaşarak yaşam boyu öğrenme becerisine sahip olmalarını sağlamaktır (Mori at all, 2003; Tuckman & Sexton, 1990). Bu amacın gerçekleşmesi öğretmenlerin BİT öz-yeterlik algı düzeyleriyle yakından ilişkili olmasının yanında eğitim sisteminde BİT konulu geleceğe dair planlamalar yapmak için öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeylerine dair yapılan çalışmalar önem taşımaktadır. Özetle eğitim alanında BİT kullanımına yönelik öğretmen ve öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algılarının bilinmesi önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır (Akgün, 2008).

Eğitim sisteminde BİT'nin yaygın olarak kullanılması din eğitimini etkilemiş, DİKAB öğretmenlerinin farklı bilgi kaynaklarına ulaşma, teknolojik araç ve gereçlerden yararlanma, dersi öğrenciler için daha verimli kılma bakımından sınıf ortamında BİT kullanmaları zorunlu hale gelmiştir. Bu nedenle çağın sunduğu teknolojik imkânları kullanıp din eğitiminin verimliliğini artırmak için öncelikle geleceğin DİKAB öğretmenlerinin BİT öz-yeterlik algı düzeylerinin incelenmesi ve elde edilen bulgular ışığında çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu amaçla araştırmada Uşak Üniversitesi İlahiyat/İslami İlimler Fakültesi DİKAB programındaki öğretmen adaylarının BİT öz yeterlik algı düzeyleri incelenmiştir.

1. 2. Öz-yeterlik.

Bireyin bir işi başarabilme konusundaki algısı olarak tanımlanan (Zimmerman, 1995) öz-yeterlik algısı Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı'nın temel kavramlarından birisidir. Öz-yeterlik üzerinde geçmiş deneyimler, gözlemler, aile, arkadaş grubu ve meslektaşlar gibi birey üzerinde etkin olan kişilerin yaklaşımları önemli rol oynamaktadır. Öz-yeterlik algısı geliştirilebilir özellikle olmasına (Bandura, 1986a; Eden & Aviram, 1993) karşın bireyin tüm hayat alanlarını kapsamamaktadır. Bir alanda yüksek düzeyde öz-yeterlik algısına sahip olan birey diğer başka bir alanda düşük düzeyde öz-yeterlik algısına sahip olabilir (Cassidy & Eachus, 2002).

Bandura'ya (1977) göre beceri ve öz-yeterlik farklı iki kavram olup, kişinin bir işe yönelimi, işi sürdürmesi ve başarı ile tamamlamasında etkili olan öz-yeterlik algısı o işe dair gerekli olan beceriden daha önceliklidir. Çünkü beceri düzeyi yeterli olmasına karşılık öz-yeterlik algı düzeyi düşük olan kişilerde kendisine olan güvensizlik ve başarısız olma korkusu nedeniyle işe başlama konusunda isteksizlik ve motivasyon düşüklüğü, sürdürme aşamasında ise ortaya çıkan problemler karşısında direncin düşük olması nedeniyle işten vazgeçme görülür. Öz-yeterlik algı düzeyi düşük kişiler giriştikleri işte başarısız olduklarında kendilerinin bu alanda başarısız olduklarına inanıp yeniden denemeyi düşünmezler (Bandura, 1994; Pajares, 2002). Buna karşılık öz-yeterlik algısı yüksek olan bireyler işe yönelimde istekli ve kendine güvenli, sürdürme aşamasında karşılaştıkları güçlüklerle karşı dirençli olup, işin sonunda başarısız olsalar bile kendilerinde bir yetersizlik aramayıp yöntemlerini değiştirerek yeniden denemeyi tercih etmektedirler. Bu nedenle öz-yeterlik algı düzeyi yüksek kişiler bir işi gerçekleştirmek için içsel olarak güdülenip başladıkları iş için gerekli becerileri kazanabileceklerine inanırlar (Bandura,1994; Kapıcı, 2003). Bu nedenlerle öz-yeterlik algı düzeyi bireyin davranışlarının önemli bir belirleyicisi olduğu için herhangi bir alana dönük çalışmada bireylerin o alanla ilgili öz-yeterlik algı düzeylerinin bilinmesi geleceğe dair planlamalar açısından önem arz etmektedir.

1. 3. Öğretmenlik Mesleği ve Öz-yeterlik

Öğretmen yeterliği konusunda benzer olmakla birlikte farklı tanımlar yapılmaktadır. Özata (2007) “Öğretmenin öğrencisini akademik ve sosyal olarak geliştirip beklenen düzeye getirebileceğine olan inancı” olarak tanımlarken; Saracaloğlu ve Aydoğdu (2012) “Öğretmenlerin üzerilerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirebileceklerine olan inançları”; Dellinger at all (2008) “Öğretmenlerin öğretim kapasitelerini ortaya koyma konusunda kendi yetenekleri hakkındaki algıları” şeklinde tanımlamaktadırlar.

Birçok çalışmada, yüksek öz-yeterlik algı düzeyine sahip öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecinde daha çok çaba sarf ettikleri, daha istekli oldukları, yöntem seçiminde ve öğretim programını uygulamada daha başarılı olduklarının belirlenmesi (Browsers & Tomic, 2000; Friedman & Kass, 2001) öğretmen eğitiminde öz-yeterlik algısının önemini artırmış, eğitim alanında BİT kullanımının giderek yaygınlaşmasına bağlı olarak Milli Eğitim Bakanlığı öğretmen yeterliklerine BİT kullanma yeterliğini eklemiştir (MEB, 2013). Bu gelişmelere bağlı olarak çeşitli konularda öz-yeterlik algı düzeyini inceleyen çok sayıda çalışma yapılmıştır.

Alan yazınına bakıldığında eğitim alanında internet ve bilgisayar kullanımı, bilgi okuryazarlığı ve BİT konulu öz-yeterlik algılarına yönelik yapılmış çok sayıda araştırma görülmektedir. Bu bağlamda Eroğlu ve diğerleri, (2011); Baş (2011); Yenilmez ve diğerleri (2011); Akkoyunlu (2002), Kutluca ve Birgin, 2007; Topal ve Akgün'ün (2015) çalışmaları internet kullanımı öz-yeterlik algısı konusunda; Usluel ve Seferoğlu'nun (2004); Ekici, (2006); Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, (2004); Seferoğlu, (2005); Arsal, (2006); Baki, Kutluca ve Birgin (2008), Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, (2003); Akkoyunlu ve Kurbanoğlu, (2002); Bekci ve İzgi, (2007), Ekici ve Uzun, (2008); Işıksal ve Aşkar'ın (2003) ve Birgin, Çatlıoğlu, Gürbüz ve Aydın'ın (2009) çalışmaları bilgisayar destekli eğitim konusundaki çalışmalara örnek olarak gösterilebilir.

Bilgi okuryazarlığı konusunda Kurbanoğlu, (2003); Kurbanoğlu, ve diğerleri (2006); Usluel, (2007); Demiralay ve Şirin'in (2010), Korkut ve Akkoyunlu'nun (2008) araştırmaları; BİT öz-yeterlik algısına yönelik olarak Akkoyunlu (1995), Demiralay ve Şirin (2010); Ekici ve diğerleri (2012); Timur ve diğerleri (2013); Çetin ve diğerleri (2012); Cüre ve Özdenir (2008); Koçak Usluel ve diğerleri (2007); Kabakçı Yurdakul'un (2011) araştırmaları yapılmış çalışmalardan bazılarını oluşturmaktadır.

Yukarıda örnekleri verilen çalışmalarda görüldüğü gibi eğitim alanında öğretmen ve öğretmen adaylarının öz-yeterlikleri üzerine farklı branşlarda yapılmış çok sayıda çalışma bulunmasına karşın DİKAB branşını konu alan çalışmaların yeterli sayıda olduğu söylenemez. Eğitim öğretim sürecinde BİT'in önem kazanmasına bağlı olarak din eğitimi açısından BİT destekli eğitim üzerinde durulması gereken önemli bir konu olmuştur. Bu nedenle DİKAB öğretmen

adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik algı düzeylerinin bilinmesi din eğitiminin geleceği açısından önem arz etmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik algı düzeylerini ve öz-yeterlik algılarını bazı değişkenler bakımından incelemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- a) DİKAB öğretmeni adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik algıları ne düzeydedir?
- b) DİKAB öğretmeni adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik algı düzeyleri cinsiyet, bilgisayar sahibi olma durumu, bilgisayar ve internet kullanma sıklığı, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersi başarı düzeyi, BİT destekli öğretim materyali hazırlama deneyim sıklığı bakımından anlamlı fark göstermekte midir?

2. YÖNTEM

DİKAB öğretmeni adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik algı düzeylerinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yönteminin seçilmesinin nedeni araştırmanın konusuna en uygun yöntem olmasıdır. Tarama yönteminin amacı incelenen durumu etraflıca tanımlamak, olayların, objelerin, kurumların ve grupların ne olduğunu betimlemek ve açıklamaktır. Tarama yöntemi olayların, objelerin, kurumların ve grupların ne olduğunu betimleye ve açıklamaya yönelik olduğu için, durumu aydınlatan, belirlenen kriterler doğrultusunda değerlendirmeler yapan ve olgular arasındaki ilişkileri belirleyen betimsel çalışmalar için uygun bir yöntemdir (Karasar, 2004).

2. 1. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Uşak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi/İslami Bilimler Fakültesi DİKAB bölümünde öğretim gören dördüncü sınıf öğrencisi 104 DİKAB öğretmen adayı oluşturmaktadır. Cinsiyet değişkeni bakımından çalışma grubunun 41'i (%39.4) kadın, 63'ü (%60.6) erkek öğretmen adayından oluşmaktadır.

2. 2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri “*Kişisel Bilgi Toplama Formu*” ve “*Bilgi ve İletişim Teknolojileri Yeterlik Ölçeği*” kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu. Bu form, DİKAB öğretmen adaylarının cinsiyet, bilgisayara sahip olma, bilgisayar ve internet kullanma deneyim sıklığı, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersi başarı düzeyi, BİT destekli öğretim materyali hazırlama deneyim sıklığı ile ilgili demografik bilgiler içeren sorulardan oluşmaktadır.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT) Yeterlik Ölçeği: DİKAB öğretmen adaylarının eğitim sürecinde kullanılan BİT'e ilişkin araç, program ve yazılımları konusundaki yeterlik durumlarını belirlemek amacıyla dörtlü dereceleme ölçeğine sahip 14 maddeden oluşan BİT öz-yeterlik ölçeği kullanılmıştır. Ölçek maddelerin oluşturulması ilgili literatürden yararlanılmış (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003; Baki ve diğerleri, 2008; Birgin ve Uzun, 2017). olup daha çok DİKAB öğretmenlerinin derslerde kullanabilecekleri nitelikte olan bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin araç, program ve yazılımlara yer verilmiştir. Dereceleme ölçeği “1=Kullanmayı hiç bilmiyorum”, “2=Çok az biliyorum”, “3=Orta düzeyde kullanabiliyorum ve “4=İyi düzeyde kullanabiliyorum.” şeklindedir. Bu çalışmada BİT öz-yeterlik ölçeğinden elde edilen verilerin güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.90'dır. BİT öz-yeterlik algı ölçeğinden elde edilen toplam puan ortalaması, DİKAB öğretmen adayının BİT konusundaki öz-yeterlik algı düzeyini gösterdiği kabul edilmiştir.

2. 3. Verilerin Analizi

Bu araştırmada kullanılan BİT öz-yeterlik algı ölçeğinde yer alan her bir madde 1'den 4'e doğru puanlanmıştır. Elde edilen puanlara bağlı olarak öğretmen adaylarının yeterlik düzeyi 1 (1.00-1.74) ile 4 (3.25-4.00) arasında kategorilere ayrılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmış, değişkenlere bağlı olarak betimsel istatistik, bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü ANOVA ve Tukey HSD testleri uygulanmıştır.

3. BULGULAR

3. 1. DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlilik algıları hangi düzeydedir?

Tablo 1. DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeyleri (n=104)

Bilgi ve İletişim Teknolojileri	Ortalama	SS	Düzye
Bilgisayar ve Çevresel Donanımlar (yazıcı, tarayıcı, fotokopi, multimedya vb)	2.55	0.92	Orta
Bilgisayar İşletim Sistem Bilgisi (Windows, vb.)	2.49	0.87	Çok az
Kelime İşlem Programları (Ms Word vb)	2.65	0.94	Orta
Elektronik Tablolama (Excell)	2.35	0.93	Çok az
Çizim Programları (Paint Photoshop vb)	2.48	0.86	Çok az
İnternet Programları (Explorer, Google Chrome vb)	2.61	1.05	Orta
WEB Tasarım Programı	1.60	0.94	Hiç
Akıllı Tahta	2.58	0.94	Orta
Tablet	2.97	0.94	Orta
Sunu Araçları (projeksiyon vb)	2.78	0.90	Orta
E-posta	3.01	0.89	Orta
Sosyal Paylaşım Ağları (Facebook, twitter, vb)	3.42	0.87	İyi
Arama Motorları (Google, Yahoo, vb)	3.54	0.72	İyi
Chat Programları (Messenger, Skype, vb)	3.35	0.84	İyi
BİT Yeterlik Puanı	2.74	0.60	Orta

Tablo 1'de görüldüğü gibi DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik bakımından kendilerini iyi düzeyde yeterli gördükleri alanlar sırasıyla arama motorları (Ort=3.54), sosyal paylaşım ağları (Ort=3.42) ve chat programları (Ort=3.35) kullanımını konusundadır.

DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik bakımından kendilerini orta düzeyde yeterli gördükleri alanlar sırasıyla e-posta (Ort=3.01), tablet (Ort=2.97), sunu araçları (Ort=2.78) kullanımını, kelime işlem programları (Ort=2.65), internet programları (Ort=2.61), akıllı tahta (Ort=2.58), bilgisayar ve çevresel donanımlar (Ort=2.55) kullanımını konusundadır.

DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik bakımından kendilerini çok az düzeyde yeterli gördükleri alanlar sırasıyla elektronik tablolama (Ort=2.35), çizim programları (Ort=2.48) ve bilgisayar işletim sistem bilgisi (Ort=2.49) kullanımını konusundadır.

DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik bakımından en yetersiz ve kendilerini 'hiç kullanmıyor' düzeyinde gördükleri alan ise web tasarım programı (Ort=1.60) kullanımını konusundadır.

Tablo 1'de görüldüğü gibi, DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlilik algı puan ortalaması 2.74, standart sapması 0.60'dır. Bu değerlere göre DİKAB öğretmen adaylarının BİT 'ne yönelik öz-yeterlik algıları "Orta Düzeyde" yer almaktadır.

3. 2. DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algıları cinsiyet değişkeni bakımından farklılaşmakta mıdır?

Tablo 2. Cinsiyet değişkeni bakımından DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Değişken		<i>n</i>	Ort.	SS	sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Cinsiyet	Kadın	63	2.63	.55	102	-2.355	.020
	Erkek	41	2.90	.63			

Tablo 2’de görüldüğü gibi, kadın DİKAB öğretmen adaylarının (Ort=2.63) BİT’ne yönelik öz-yeterlik puanlarının erkeklere (Ort=2.90) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Yapılan bağımsız örneklem *t*-testi sonucunda kadın ve erkek DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı puanları arasında erkek öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark saptanmıştır [$t(102) = -2.355, p < .05$]. Bulgular cinsiyet değişkeni bakımından DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeylerinin farklılaştığını göstermektedir.

3. 3. DİKAB öğretmen adaylarının BİT’ne yönelik öz-yeterlik algıları bilgisayara sahip olma değişkeni bakımından farklılaşmakta mıdır?

Tablo 3. DİKAB öğretmen adaylarının Bilgisayara sahip olma değişkeni bakımından BİT öz-yeterlik algı puanlarına ilişkin t-testi sonuçları

Değişken		<i>n</i>	Ort.	SS	sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Bilgisayara Sahip Olma	Evet	59	2.81	.63	102	1.451	.150
	Hayır	45	2.64	.55			

Tablo 3’de görüldüğü gibi bilgisayara sahip olma değişkeni bakımından bilgisayara sahip olanlar (Ort=2.81) ile sahip olmayan (Ort=2.64) DİKAB öğretmen adaylarının BİT’ne yönelik öz-yeterlik algı puanları arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır [$t(102) = 1.451, p > .05$]. Bulgular DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeylerinin bilgisayara sahip olma değişkeni bakımından farklılaşmadığını göstermektedir.

3. 4. DİKAB öğretmeni adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeyleri bilgisayar ve internet kullanım sıklığına göre farklılaşmakta mıdır?

Tablo 4. DİKAB öğretmen adaylarının bilgisayar ve internet kullanım sıklık değişkeni bakımından ANOVA testi sonuçları

Bilgisayar Kullanım Sıklığı	<i>n</i>	Ort.	SS	sd	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Ara sıra ve Az (A)	62	2.62	0.61	2-101	7.920	.001	C>A
Orta Sıklıkta (B)	24	2.70	0.51				C>B
Çoğunlukla (C)	18	3.22	0.48				
İnternet Kullanım Sıklığı	<i>n</i>	Ort.	SS	sd	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Orta ve Az (A)	31	2.50	0.59	2-101	6.017	.003	C>A
Çoğunlukla (B)	46	2.73	0.62				
Çok Sık (C)	27	3.03	0.48				

Tablo 4’de görüldüğü gibi bilgisayar ve internet kullanım sıklığı değişkeni bakımından DİKAB öğretmen adaylarının BİT’ne yönelik öz-yeterlik algı puanlarının değiştiği görülmektedir. Yapılan ANOVA testi sonucunda, DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeyi ile bilgisayar kullanma sıklıkları [$F(2-101) = 7.920, p < .01$] ve internet kullanım sıklıkları [$F(2-101) = 6.017, p < .01$] arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Yapılan Tukey HSD testi sonucunda bilgisayar kullanım sıklığı bakımından bu anlamlı farkın bilgisayarı çoğunlukla kullananlar ile orta sıklıkta ve ara sıra ve az kullananlar arasında daha sık kullananlar lehine olduğu saptanmıştır. İnternet kullanım sıklığı bakımından da anlamlı farkın çok sık kullananlar ile orta sıklıkla ve daha az kullananlar arasında sık kullananlar lehine olduğu saptanmıştır ($p < .05$). Bulgular bilgisayar ve internet kullanım sıklığının BİT öz-yeterlik algı düzeyi üzerinde olumlu etki yaptığını göstermektedir.

3.5.DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlilik algı düzeyleri öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı dersi başarı düzeyine ve bit destekli öğretim materyali hazırlama sıklığına göre değişmekte midir?

DİKAB öğretmeni adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyinin BİT’e yönelik öz-yeterlilik algı puanları üzerinde anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi ve farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla da Tukey HSD testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 5’de sunulmuştur

Tablo 5. DİKAB öğretmen adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyi ve BİT destekli öğretim materyali hazırlama deneyim sıklığına göre ANOVA sonuçları

Başarı Düzeyi	<i>n</i>	Ort.	SS	sd	<i>F</i>	<i>p</i>	Anlamlı Fark
Orta ve düşük (A)	57	2.50	0.47	2-101	15.606	.000	C>A
İyi (B)	24	2.86	0.52				B>A
Çok iyi (C)	23	3.21	0.67				
Öğretim Materyali Hazırlama Deneyimi	<i>n</i>	Ort.	SS	sd	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Nadiren (A)	16	2.36	0.56	2-102	11.750	.000	C>A
Bazen (B)	57	2.65	0.57				C>B
Çoğunlukla (C)	31	3.11	0.49				

Tablo 5’de görüldüğü gibi Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyleri yüksek olanların BİT’e yönelik öz-yeterlilik algılarının yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan tek yönlü ANOVA analizi sonucunda, DİKAB öğretmeni adaylarının BİT öz-yeterlilik algı puanları ile Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmıştır [$F(2-101)=15.606, p < .01$]. Yapılan Tukey HSD testi sonucunda anlamlı farkın başarı düzeyi “orta ve alt başarı düzeyi” ile “çok iyi” başarı düzeyi ($p < .01$) arasında, “orta ve alt başarı düzeyi” ile “iyi” başarı düzeyi ($p < .05$) grupları arasında başarı düzeyi daha yüksek olanlar lehine olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyi değişkeni bakımından DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlilik algı düzeylerinin farklılaştırdığını göstermektedir.

Tablo 5’da görüldüğü gibi DİKAB öğretmen adaylarının BİT destekli öğretim materyali hazırlama deneyim sıklığına bağlı olarak BİT’ne yönelik öz-yeterlilik algı puanlarının artış gösterdiği dikkat çekmektedir. Yapılan ANOVA testi sonucunda, DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlilik algı puanları ile BİT destekli öğretim materyali hazırlama sıklığı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2-102) = 11.750, p < .01$]. Yapılan Tukey HSD testi sonucunda bu anlamlı farkın BİT destekli öğretim materyali hazırlama tecrübesi ve yaşantısı sık olanlar lehine olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, DİKAB öğretmen adaylarının BİT destekli öğretim materyali hazırlama sıklık düzeyinin BİT öz-yeterlilik algı düzeyi üzerinde olumlu etki yaptığını göstermektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik algı düzeylerinin orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ve yeterli olduğu görülmektedir. Bu sonuç, DİKAB öğretmen adaylarının öğrenim süreçlerinde BİT'ne ilişkin olumlu deneyim yaşamalarıyla ve BİT'ni günlük yaşam içerisinde sıkça kullanmalarıyla açıklanabilir. Çünkü DİKAB öğretmen adayları öğrenim süreçlerinde eğitim programlarında Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersleri almakta, çeşitli derslerde BİT destekli öğretim materyalleri hazırlayıp sunmakta ve günlük yaşamlarında çeşitli amaçlarla sıkça BİT'ni kullanmaktadırlar. DİKAB öğretmen adaylarının BİT'ne yönelik öz-yeterlik algılarının orta düzeyde pozitif yönde anlamlı olması din eğitiminin geleceği açısından yeterli olmakla birlikte BİT öz-yeterlik algı düzeylerini artırıcı çalışmalar yapılmalıdır. Öğretim elamanlarının derslerde BİT kullanımını yaygınlaştırmaları, çeşitli derslerde BİT destekli materyal hazırlayıp sınıf ortamında sunum konusunda öğrencilerin görevlendirilmeleri ve teşvik edilmeleri, sınıfların teknolojik açıdan yeterli hale getirilmesi ve mevcut teknolojilerin gerekli bakımların yapılarak çalışır vaziyette tutulması bunların başında gelmektedir.

DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeyleri diğer branşlardaki öğretmen adaylarının öz-yeterlik algı düzeyleriyle benzerlik göstermektedir. Çetin ve diğerleri (2012); Topal ve Akgün(2015); Timur ve diğerleri (212); Toker (2004); Tınmaz (2004) yapmış oldukları çalışmalarda farklı branşlardaki öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun BİT kullanımında kendilerini orta düzeyde yeterli gördükleri sonucuna ulaşmış olmaları araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Bu benzerlik yanında yapılan araştırmalardan elde edilen bulgulara göre branş değişkeni BİT kullanımında farklılıklara neden olmaktadır. Araştırmalarda elde edilen bulgular sayısal branşlardaki öğretmen ve öğretmen adaylarının BİT kullanım düzeylerinin sözel branşlardakilere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Akkoyunlu (2002) yaptığı araştırmada BİT'i en çok kullanan öğretmenlerin başında Bilgisayar ve Fen Bilgisi öğretmenlerinin geldiğini, daha sonra Matematik ve onları sırasıyla Sosyal Bilgiler, Türkçe ve Yabancı Dil öğretmenleri izlediğini bulgulamıştır. Çetin ve diğerleri (2012). Fen Bilgisi, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının teknolojik tutum ve yeterlik düzeylerini karşılaştırdıkları çalışmalarında Fen Bilgisi öğretmen adaylarının ilk sırada, Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarının son sırada yer aldıklarını tespit etmişlerdir. Bulgulardan hareketle sayısal bölümlerdeki öğretmen ve öğretmen adaylarının sözel bölümlere göre BİT'i daha sık kullandıkları ve deneyim sıklığına bağlı olarak öz-yeterlik algı düzeylerinin arttığı sonucu çıkarılabilir. Çünkü öz-yeterlik algı düzeyi ve deneyim sıklığı arasında pozitif bir ilişki vardır. Bu bağlamda DİKAB branşının sözel bir bölüm olması nedeniyle DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeylerinin diğer sözel bölümlerde öğretim gören öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeylerine benzer olduğu ileri sürülebilir.

Bu araştırmada cinsiyet bakımından DİKAB öğretmen adayların BİT öz-yeterlik algı düzeylerinin puanlarında erkekler lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bulguları yapılan çalışmalar da elde edilen öğretmen adaylarının bilgisayar ve teknolojiye yönelik öz-yeterlik algı düzeyinin cinsiyete değişkenine göre farklılaşmadığı yönündeki bulgularla çelişmektedir (Şensoy, 2004; Kuş, 2005; Akkoyunlu & Orhan, 2003; Eroğlu ve diğerleri, 2011; Baş 2011, Birgin ve diğerleri, 2010; Tuncer ve Aytaç, 2012; Çobanoğlu, 2008; Başarıcı ve Ural, 2009; Özgen ve diğerleri, 2009; Yıldırım ve Kaban, 2010; Şahin ve Akçay, 2011). Buna karşılık araştırmada cinsiyet değişkeni bakımından BİT öz-yeterlik algı düzeyinde DİKAB erkek öğretmen adayları lehine bulgularan anlamlı farklılık, Korkut ve Akkoyunlu (2008); Yenilmez ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmalarda elde edilen bulgularla örtüşmektedir.

Alan yazındaki çalışmalarda elde edilen bulguların çoğunlukla cinsiyet değişkeni bakımından farklılık olmadığı yönünde olması cinsiyet değişkeninin BİT öz-yeterlik algı düzeyi üzerinde giderek etkisini yitirdiği yönünde yorumlanabilir. Çünkü erkek ve kadın öğretmen adaylarının hem eğitim hem de günlük hayatta BİT kullanım sıklıkları arasında farkın giderek kapandığı söylenebilir. Buna karşılık DİKAB öğretmen adaylarında erkekler lehine anlamlı bir farklılığın oluşmasında DİKAB öğretmen adaylarına özgü şartların etkili olduğu düşünülebilir. Bunların başında DİKAB kadın öğretmen adaylarının sınıf ortamında BİT destekli materyal hazırlayıp sunum yapmakta bazı

çekinceler nedeniyle isteksiz davranmaları ve buna bağlı olarak deneyim sıklığı bakımından erkek öğretmen adaylarının gerisinde kalmaları gösterilebilir. DİKAB kadın öğretmen adayları fakülte ve sınıf ortamında gelişen olaylara fazla katılmayıp gözlemlerle yetinip erkek öğretmen adaylarına göre daha geri planda kalmaları derslerde devam etmekte ve BİT destekli materyal geliştirip sunma konusunda çekinceleri nedeniyle isteksiz davranmaktadırlar. Bu durumun meslek hayatlarına olumsuz yansımaması ve gelecekteki din eğitiminin verimliliğini olumsuz etkilememesi için kadın DİKAB öğretmen adayları derslerde BİT destekli materyal hazırlayıp sunma konusunda teşvik edilmelidir.

Bu araştırmada bilgisayar sahibi olma durumu ile DİKAB öğretmeni adaylarının BİT'e ilişkin öz-yeterlik algı düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Araştırma bulguları bilgisayar ve teknolojiye yönelik tutum ve öz-yeterlik bağlamında yapılan bazı araştırmada elde edilen bilgisayar öz-yeterlik algılarının bilgisayara sahip olma durumuyla değiştiği yönündeki bulgularla çelişmektedir (Özçelik & Kurt, 2007; Sexton ve diğerleri, 1999; Ekici, 2007). Diğer taraftan araştırmada elde edilen bilgisayara sahip olma durumunun DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeylerinde fark oluşturmadığı yönündeki bulgu yapılan bazı çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir (Aral ve diğerleri 2007; Özgen ve diğerleri, 2009; Şahin ve Akçay 2011). Araştırmada elde edilen bilgisayara sahip olma durumunun BİT öz-yeterlik algı düzeylerinde fark oluşturmadığı yönündeki bulgu DİKAB öğretmen adaylarının bilgisayara sahip olmasalar bile pek çok ortamda (sosyal hayatta, üniversite ortamında, kütüphanelerde) kolaylıkla bilgisayara erişebiliyor olmaları ve bilgisayarda yapılan işlemlerin birçoğunun tablet ve cep telefonlarıyla yapılabiliyor olmasıyla açıklanabilir.

Araştırma bulguları bilgisayar ve internet kullanım sıklığı ile DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu, sıklık düzeyi arttıkça BİT öz-yeterlik algı düzeyinin arttığını göstermektedir. Araştırmada elde edilen DİKAB öğretmen adaylarının internet kullanma sıklığının BİT öz-yeterlik algı düzeyinde farklılıklara neden olduğu yönündeki bulgu farklı branşlarda internet kullanma sıklık düzeyi ve BİT öz-yeterlik ilişkisi konusunda yapılan araştırma bulgularıyla örtüşmektedir (Demiralay ve Şirin 2010; Usluel, 2007, Çetin, 2008; Aşkar ve Umay,2001; Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005). Aynı şekilde araştırmada elde edilen DİKAB öğretmen adaylarının bilgisayar kullanma sıklığının BİT öz-yeterlik düzeyinde farklılıklara neden olduğu yönündeki bulgu bilgisayar destekli eğitim konusunda yapılan çalışmalarda elde edilen bulgularla benzerlik göstermektedir (Birgin ve diğerleri, 2008; 2009; Kutluca ve Ekici, 2010; Yenilmez ve Ersoy; 2008; Yenilmez & Karakuş, 2007; Özgen ve diğerleri, 2009; Akkoyunlu & Orhan, 2003; Aşkar & Umay, 2001; Keskinlikç & Alabay, 2006; Seferoğlu, 2005). Bilgisayar destekli eğitim konusunda yapılan bu çalışmalarda bilgisayar kullanma sıklığının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarda farklılıklara neden olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bulguları alan yazındaki çalışmalarda elde edilen bilgisayar kullanma sıklığının bilgisayar destekli eğitime ilişkin öz-yeterlik algı düzeyinde farklılıklara neden olduğu yönündeki bulgularla örtüşmesine karşın Koçak Usluel ve Seferoğlu'nun (2004), Yılmaz ve arkadaşlarının (2006) bilgisayar kullanma deneyimlerine ve bilgisayar kullanma sıklığına göre bilgisayar destekli eğitime ilişkin öz-yeterlik algılarının fark göstermediği yönünde elde edilen bulgularla çelişmektedir. Alan yazın dikkate alındığında bilgisayar ve internet kullanım sıklığının BİT öz-yeterlik algı düzeyini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Araştırmanın bulguları benzer durumun DİKAB öğretmen adayları için de geçerli olduğunu göstermektedir. DİKAB öğretmen adaylarının Bilgisayar ve internet kullanım sıklık düzeyi arttıkça BİT öz-yeterlik algı düzeylerinin artması deneyim sıklığı ve öz-yeterlik algı düzeyi arasındaki pozitif ilişkiyle açıklanabilir.

Bu araştırma kapsamında Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyi yüksek olan DİKAB öğretmen adaylarının diğerlerine göre BİT'e yönelik öz-yeterlik algı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Yine araştırma bulgularına göre BİT destekli öğretim materyalleri hazırlama sıklığı bakımından DİKAB öğretmen adaylarının BİT öz-yeterlik algı düzeylerinin farklılaştığı bulgulanmıştır. Bu araştırma kapsamında Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyinin ve BİT destekli öğretim materyali

hazırlama deneyim sıklığının BİT öz-yeterlik algı düzeylerini olumlu etkilediği yönündeki bulgu yapılan diğer araştırmalarda elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Kuş (2005) öğretmenler üzerinde yaptığı bir araştırmada bilgisayar konusunda hizmet içi eğitime katılan öğretmenlerin bilgisayar yönelik öz-yeterlik algı düzeylerinin katılmayanlara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Birgin ve arkadaşları (2009) bilgisayar dersi alan öğretmen adaylarının almayanlara göre bilgisayar destekli eğitime yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu saptamıştır. Benzer şekilde yapılan bazı araştırmalarda elde edilen bulgular (Akkoyunlu & Kurbanoğlu, 2003; Huang & Liaw, 2005; Kaya, 2006; Lin, 2008) araştırmada elde edilen Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyinin ve BİT destekli öğretim materyali hazırlama deneyim sıklığının BİT öz-yeterlik algı düzeyini olumlu etkilediği yönündeki bulguyu desteklemektedir. Araştırmada elde edilen Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi başarı düzeyinin ve BİT destekli öğretim materyali hazırlama deneyim sıklığının BİT öz-yeterlik algı düzeyini olumlu etkilediği yönündeki bulgular, Bandura'nın(1995) belirttiği gibi, öz-yeterlilik algısının doğru yaşantılar ve geçmiş deneyimlerle ilişkili olmasıyla açıklanabilir. Özetle; DİKAB öğretmen adayları öğretim süreçlerinde "Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı" dersi almaları, derslerde BİT destekli öğretim materyalleri hazırlamaları ve sunmaları, günlük yaşamda sıkça BİT'ne yönelik çeşitli deneyimler yaşamaları BİT'ne yönelik öz-yeterlik algı düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir.

KAYNAKLAR

- Akgün, Fatma(2013). Öğretmen Adaylarının Web Pedagojik İçerik Bilgileri ve Öğretmen Öz-Yeterlik Algıları ile İlişkisi, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013, Cilt 3, Sayı 1, 48-58
- Akgün, Ö. E. (2008). Bilgisayar Öz-Yeterlik Algısı. D. Deryakulu (Ed.), *Bilişim Teknolojileri Eğitiminde Sosyo-Psikolojik Değişkenler* (1-32), Ankara: Maya Akademi.
- Akkoyunlu, B., & Kurbanoğlu, S. (2003). Öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı ve bilgisayar öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 1-10.
- Akkoyunlu, B., & Kurbanoğlu, S. (2004). Öğretmenlerin bilgi okuryazarlığı öz-yeterlik inancı üzerine bir çalışma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 11-20.
- Akkoyunlu, B., & Orhan F. (2003). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümü öğrencilerinin bilgisayar kullanma öz yeterlik inancı ile demografik özellikleri arasındaki ilişki, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), Makale No:11.
- Akkoyunlu, Buket(1995). Bilgi Teknolojilerinin Okullarda Kullanımı Ve Öğretmenlerin Rolü, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11: 105-109
- Akkoyunlu, Buket(2002). Öğretmenlerin İnternet Kullanımı Ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22: 1-8
- Aral, N., Ayhan, B.A., Ünlü, Ö., Erdoğan, N. ve Ünal, N. (2007). Anaokulu ve anasınıfı öğretmenlerinin bilgisayara yönelik tutumlarının incelenmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 01-08.
- Arsal, Z. (2006), Self efficacy beliefs of teacher candidates on using a computer in teaching. Paper presented at the annual meeting of the 6th International Educational Technologies Conference, 19-21 April, Eastern Mediterranean University, Famagusta, North Cyprus.
- Aşkar, P., & Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencilerinin bilgisayarla ilgili öz yeterlik algısı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8.
- Baki, A., Kutluca, T., & Birgin, O. (2008). Matematik öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli eğitime yönelik öz yeterlik algılarının incelenmesi. *Proceedings of 8th International Educational Technology Conference* (ss.77-81). Eskişehir: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bandura, A. (1977). Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84(2), 191.
- Bandura, A., (1986a). "Self-efficacy. In V.S. Ramachaudran". *Encyclopedia of Human Behavior*, New York: Academic Press, 1994.

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs NJ.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. New York: Academic Press. In V. S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior*, 4,71-81.
- Bandura, A. (1995). *Self-efficacy in changing societies*, New York: Cambridge University Press.
- Baş, Gökhan(2011). İlk Öğretim Öğretmenlerinin Eğitsel İnternet Kullanımı Ozyeterlik İnançlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Eğitim Teknolojisi Kuram Ve Uygulama*, Cilt:1 Sayı:2, ss.35-51
- Başarıcı, R. ve Ural, A. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime yönelik tutumları, *International Online Journal of Educational Sciences*, 1(1), 165-176.
- Bekci, B., & İzgi, Ü. (2007). Eğitimde bilgisayar uygulamalarının öğretmen adaylarının bilgisayara yönelik tutum ve öz yeterlik algılarına etkisi. *Proceedings of 7th International Educational Technology Conference*, 3-5 May, North Cyprus: Near East University.
- Birgin, O., Çatlıoğlu, H., Gürbüz, R., & Aydın, S. (2010). Investigation of the computer experiences and attitudes of pre-service mathematics teachers: New evidence from Turkey. *CyberPsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(5), 571-576.
- Birgin, O., & Uzun, K. (2017). Matematik öğretmenlerinin öğretimde bilgi ve iletişim teknolojisini kullanmaya yönelik yeterlik durumlarının incelenmesi, 17-19 Mayıs 2017, III. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Sempozyumu*, Afyon.
- Birgin, O., Çatlıoğlu, H., Coştu, S., & Aydın, S. (2009). The investigation of the views of student mathematics teachers towards computer-assisted mathematics instruction. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 676-680.92.
- Browsers, A., Tomic, W. (2000). A longitudinal study of teacher burnout and perceived self-efficacy in classroom management, *Teaching and Teacher Education*, 16, 239-253.
- Cassidy, S. & Eachus, P. (2002). Developing the computer self-efficacy (CSE) scale: Investigating the relationship between CSE, gender and experience with computers. *Journal of Educational Computing Research*, 26 (2), 169-189.
- Cüre, Fatma, Özdenir Nesrin(2008) Öğretmenlerin Bilgi Ve İletişim Teknolojileri (Bit) Uygulama Başarıları Ve Bit'e Yönelik Tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34:ss. 41-53
- Çetin Oğuz, Çalışkan Erkan, Menzi Nihal(2012) Öğretmen Adaylarının Teknoloji Yeterlilikleri İle Teknolojiye Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki, *Elementary Education Online*, 11(2), 273-291, *İlköğretim Online*, 11(2), 273-291, [Online]: [Http://ilkogretim-Online.Org.Tr](http://ilkogretim-online.org.tr)
- Çetin, B. (2008). Marmara üniversitesi sınıf öğretmeni adaylarının bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algılarının incelenmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 101-114.
- Çobanoğlu, İ. (2008). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretmen adaylarının bilgisayar destekli öğretime ve bilgisayara yönelik tutumları, *I. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 298-306.
- Dellinger, A. B., Bobbett, J. J., Olivier, D. F., & Ellett, C. D. (2008). Measuring teachers' self-efficacy beliefs: Development and use of the TEBS-Self. *Teaching and Teacher Education*, 24(8), 751-766.
- Demiralay, Raziye, Karadeniz, Şirin (2010). Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kullanımının, İlköğretim Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlığı Öz-yeterlik Algılarına Etkisi, *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 819-851
- Eden, D., Aviram, A. (1993). Self-efficacy training to speed reemployment: Helping people to help themselves, *Journal of Applied Psychology*, 78, 3, 352-360.
- Ekici, Erhan, Ekici Fatma Taşkın, Kara İzzet(2012). Öğretmenlere Yönelik Bilişim Teknolojileri Öz-yeterlik Algısı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 31 ss. 53-65

- Ekici, G. (2006). Öğretim kademelerine göre öğretmenlerin bilgisayar destekli öğretim uygulamasına yönelik tutumlarının ve bilgisayarla ilgili öz yeterlik algılarının değerlendirilmesi, *Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss.261-270). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Ekici, G., & Uzun, N. (2008). İlköğretim II.kademe öğrencilerinin bilgisayara yönelik tutumlarının ve bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algılarının cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre incelenmesi, *I. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss.750-763). Çanakkale: Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Basımevi.
- Ekici, Y. (2007). Afyonkarahisar İlinde Görev Yapan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Tutumları ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörler, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Eroğlu, A., Ünlü, H., Eroğlu, İ. ve Yılmaz, B. (2011). Beden eğitimi öğretmeni ve beden eğitimi öğretmen adaylarının eğitsel internet kullanımına yönelik yeterliklerinin incelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 132-135.
- Friedman, I., Kass, E. (2001). Teacher self-efficacy: A classroom-organization conceptualization, *Teaching and Teacher Education*, 18, 675-686.
- Harun, M. H. (2001). Integrating e-learning into the workplace, *Internet and Higher Education*, 4(3,4), 301-310.
- Herzig, R. G. M. (2004). Technology and its impact in the classroom. *Computers ve Education*, 42(2), 111-131
- Huang,H.M., & Liaw, S.S.(2005).Exploring user's attitudes and intentions toward the web as a survey tool.*Computers in Human Behavior*,21(5),729-743
- Işıksal, M. ve Aşkar, P. (2003). İlköğretim Öğrencileri için Matematik ve Bilgisayar Öz-Yeterlik Algısı Ölçekleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 109-118.
- Kabakçı Yurdakul, Işıl (2011). Öğretmen Adaylarının Teknopedagojik Eğitim Yeterliklerinin Bilgi Ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımları Açısından İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (H. U. Journal of Education) 40: 397-408
- Kapıcı, Z. U. (2003). İlköğretim öğretmenlerinin ozyeterlik algıları ve sınıf içi iletişim örüntüleri, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü:İzmir.
- Karasar, N. (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A.S.(2006).The analyse the opinions of students who enrolled in education faculty about computer assisted instruction in terms of differnt variables.*Unpublished master's thesis*, Selçuk University ,Konya Turkey
- Keskinkılıç, G. ve Alabay, E. (2006). Selçuk Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Kullanımına Yönelik Öz yeterlik İnançlarının Belirlenmesi, *6. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı'nda sunulan bildiri*, 19-21 April, Eastern Mediterranean University, Famagusta, North Cyprus
- Koçak Usluel Yasemin, Kuşkaya Mumcu, Filiz, Demiraslan Yasemin(2007). Öğrenme-Öğretme Sürecinde Bilgi Ve İletişim Teknolojileri: Öğretmenlerin Entegrasyon Süreci Ve Engelleriyle İlgili Görüşleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 32, ss.164-178
- Koçak Usluel, Y. ve Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretim elemanlarının bilgi teknolojilerini kullanmada karşılaştıkları engeller, çözüm önerileri ve öz-yeterlik algıları, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 6(3), 143-157.
- Korkut, Ece, Akkoyunlu Buket(2008). Yabancı Dil Öğretmen Adaylarının Bilgi Ve Bilgisayar Okuryazarlık Öz-Yeterlikleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (H. U. Journal Of Education) 34: 178-188
- Kuş, B. T. (2005). Öğretmenlerin Bilgisayar Öz Yeterlik İnançları ve Bilgisayar Destekli Öğretime Yönelik Tutumları, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara

- Kutluca, T. ve Ekici, G. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum ve öz-yeterlik algılarının incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 177-188.
- Kutluca, T., & Birgin, O. (2007). Ortaöğretim öğretmen adaylarının internet kullanım sıklık ve amaçları ile internet kullanımına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Proceeding of First International Computer & Instructional Technologies Symposium* (pp.1066-1079). Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Basımevi.
- Lim, C. P. ve Ching, C. S. (2004). An activity-theoretical approach to research of ICT integration in Singapore schools: Orienting activities and learner autonomy, *Computers ve Education*, 43, 215-236.
- Lin, C.Y.(2008). Preservice teachers beliefs about using technology in the mathematics in the primary classroom, *Journal of Computers in Mathematics and Science Teaching*, 27/3), 341-360
- MEB (2013). Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yeterlikleri. <http://otmg.meb.gov.tr/YetGenel.html> adresinden 13.07.2017 tarihinde erişilmiştir.
- Melle, E. V., Cimellaro, L. & Shulha, L. (2003). A dynamic framework to guide the implementation and evaluation of educational Technologies, *Education and Information Technologies*, 8(3), 267-285.
- Mori, T., Shimizu, M., Ishida, M. & Tominaga, M. (2003).The relationship among students' self-regulated learning, information literacy and readiness for IT society, *Bulletin of the Graduate School of Education, Hiroshima University. Part 1, Learning and curriculum development*, 52, 1-8.
- Özata, H. (2007). Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Algılarının Ve Örgütsel Yenileşmeye İlişkin Görüşlerinin Araştırılması, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Özçelik, H. ve Kurt, A. (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgisayar Özyeterlikleri: Balıkesir İli Örneği, *İlköğretim Online Dergisi*, 6(3), 441-451.
- Özgen, K., Obay, M. ve Bindak, R. (2009). Ortaöğretim matematik öğretmen adaylarının bilgisayar ve bilgisayar destekli eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi. *T.C. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 12-24
- Pajares, F. (2006). Self-Efficacy During Childhood and Adolescence. F. Pajares ve T. Urdan (Ed.), *Self-Efficacy Beliefs of Adolescents* (339-367). Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- Saracaloğlu, A. S. & Aydoğdu, B. (2012). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Kişilerarası Öz-Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education - 2012, volume 1 Issue 1*
- Seferoğlu, S. (2005). İlköğretim Öğretmenlerinin Bilgisayar Yönelik Öz-Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma, *Eğitim Araştırmaları*, 19, 89-101.
- Sexton, D., King, N., Aldridge, J. ve Goodstadt-Killoran, I. (1999). Measuring and evaluating early childhood prospective practitioners'attitudes toward computers, *Family Relations*, 48(3), 277–286.
- Şahin, A. ve Akçay, A. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumlarının incelenmesi, *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), 909-918
- Şensoy, Ö. (2004). BDÖ Deneyimi Olan Öğretmenlerin Bilgisayar Öz-yeterlik Algıları ve BDÖ Yönteminin Yararına İlişkin İnançları Üzerine Bir Çalışma, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tınmaz, H. (2004). An Assessment of Preservice Teachers' Technology Perception in Relation to Their Subject Area, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Timur, Betül, Yılmaz Şirin, Timur, Serkan (2013). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Kullanımına Yönelik Öz-yeterlik İnançları, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 1, Nisan 2013, ss.165-174.

- Toker, S. (2004). An Assessment of Pre-Service Teacher Education Program in Relation to Technology Training for Future Practice: A Case of Primary School Teacher Education Program, Burdur. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Topal Murat, Akgün, Özcan Erkan (2015). Eğitim Fakültesinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Eğitim Amaçlı İnternet Kullanımı Öz-Yeterlik Algılarının İncelenmesi: Sakarya Üniversitesi Örneği Ocak 2015 Cilt:23 No:1 Kastamonu Eğitim Dergisi 343-364
- Tuckman, B. W. & Sexton, T. L. (1990). The relationship between self-beliefs and self-regulated performance, *Journal of Educational Psychology*, 80, 111-117.
- Usluel, Y. ve Seferoğlu, S. (2004). Öğretim Elemanlarının Bilgi Teknolojilerini Kullanmada Karşılaştıkları Engeller, Çözüm Önerileri ve Öz Yeterlik Algıları, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 6, 143-157.
- Yenilmez, K. ve Ersoy, M. (2008). Matematik öğretmeni adaylarının bilgisayar destekli eğitim yapmaya yönelik tutumları. *8th International Educational Technology Conference*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 6-9 Mayıs 2008, 600-603.
- Yenilmez, K. ve Gökmen, R. (2007). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Düşünceleri, *The Proceedings of 7th International Educational Technology Conference*, 3-5 May, Near East University - North Cyprus
- Yenilmez, K. ve Karakuş, Ö. (2007). İlköğretim sınıf ve matematik öğretmenlerinin bilgisayar destekli matematik öğretimine ilişkin görüşleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 87-98.
- Yenilmez, K., Turğut, M., Anapa, P. ve Ersoy, M. (2011). İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Eğitsel İnternet Kullanımına Yönelik Öz-Yeterlik İnançları, *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, Elazığ-Turkey: Fırat University.
- Yıldırım, S. ve Kaban, A. (2010). Öğretmen Adaylarının Bilgisayar Destekli Eğitime Karşı Tutumları, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 158-168.
- Yılmaz, M., Gerçek, C., Köseoğlu, P. ve Soran, H. (2006). Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Öğretmen Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 278-287.
- Zimmerman, B. J. (1995). Self-efficacy and educational development. In A. Bandura, (Ed.), *Self-efficacy in changing societies*, New York: Cambridge University Press.

Extended English Abstract

The aim of this study is to investigate the religious culture and moral knowledge teacher (RCMT) candidates' perceptions of self-efficacy on information and communication technology. The model of the research is a relational screening model that allows to determine the relationships between two or more variables. The screening method is an appropriate method for descriptive studies that illuminate the situation, make assessments in accordance with determined criteria, and determine relationships between events, as it is intended to describe and explain what events, objects, institutions and groups are. In the study, the ICT self-efficacy perception perceptions of RCMD teacher candidates were examined in terms of gender, computer ownership, computer and internet usage frequency, instructional technology and material design course success level, and ICT-supported teaching material preparation frequency. The research group of the study consisted of 41 (39.4%) female and 63 (60.6%) male in the fourth semester of the RCMT department of Uşak University Faculty of Theology / Islamic Sciences. The data of the research were collected using "Personal Information Collection Form" and "Proficiency Scale for Information and Communication Technologies". Personal Information Form: RCMT teacher candidates' gender, computer ownership, computer and internet usage frequency, instructional technology and material design course success level, ICT supported teaching material preparation experience frequency demographic information. Information and Communication Technology (ICT) Proficiency Scale:

The RCMT teacher candidates consist of 14 items with quadruple scales to determine the competency status of the ICT tools, programs and software used in the training process. The related literature was used in the formation of scale items and the tools, programs and softwares related to the information and communication technologies which are mostly used by RCMT teachers in the lessons were included. The scaling scale is of the form "1 = I do not know how to use it", "2 = I know very little", "3 = Moderate use and" 4 = Good use. " The Cronbach alpha internal consistency coefficient calculated for the reliability of the data obtained from the ICT self-efficacy scale in the study is 0.90. In the study, it was accepted that the total score average of the ICT self-efficacy perception scale showed the self-efficacy perception level of RCMT teacher candidate in the ICT context. Each item in the ICT self-efficacy perception scale is scored from 1 to 4. Depending on the scores obtained, the proficiency level of the prospective teachers is divided into categorized between 1 (1.00-1.74) and 4 (3.25-4.00). In the analysis of the obtained data, SPSS package program was used and descriptive statistics, independent samples t-test, one-way ANOVA and Tukey HSD tests were applied depending on the variables. According to research findings, ICT self-efficacy perceptions of RCMT teacher candidates were found to be moderate. This can be explained by RCMT prospective teachers' positive experience of ICT in their learning process and their frequent use of ICT in their daily lives. Because RCMT teacher candidates take instructional technologies and material design courses in their education programs during their learning process, they prepare and present ICT supported teaching materials in various courses and frequently use ICT for various purposes in their daily lives. The intermediate level of ICT self-efficacy perceptions of RCMT teacher candidates can be seen as sufficient in terms of religious education in schools. In addition, ICT self-efficacy perception levels of RCMT prospective teachers are similar to self-efficacy perception scores of other branch prospective teachers. The results of the research on the ICT self-efficacy perceptions of the teacher candidates in different branches overlap with the finding of finding the findings that the prospective teachers see themselves as moderate enough. In the study, it was determined that there was a significant difference in favor of boys in terms of ICT self-efficacy perception level scores of RCMT teacher candidates in terms of sex. The findings of the study also contradict findings that the level of self-efficacy perception of ICT teachers' candidates did not differ according to the sex variable. It was determined that RCMT teacher candidates did not have a significant difference in self-efficacy perception level related to ICT in terms of computer ownership in the research. The research findings are in agreement with the findings of research that finds that computer ownership does not make a difference in the ICT self-efficacy perception level, contrary to the findings of computer self-efficacy perceptions in the context of attitude and self-efficacy towards ICT . The lack of a significant difference in the self-efficacy perception perceptions of ICT prospective RCMT prospective students in terms of computer ownership can be explained by facilitating access to the computer in the university environment and making some of the computer-made operations available via mobile phones. In the study, it was found that the frequency of computer and internet use was positively correlated with the ICT self-efficacy perception level of the RCMT teacher candidates, and the ICT self-efficacy perception level was found to increase as the frequency level increased. The finding that the frequency of internet use of RCMT teacher candidates revealed in this study caused differences in the ICT self-efficacy perception level overlaps with the research findings on the internet use frequency level and ICT self-efficacy relationship in different branches.

In the Research Teaching Technologies and Material Design course, RCMT teacher candidates with higher level of achievement were found to have higher self-efficacy perception level for ICT than others and this difference was significant. According to research findings, RCT teachers 'candidates' ICT self-efficacy perception levels were different in terms of frequency of preparing ICT-supported teaching materials. The findings of this study are consistent with findings obtained in other researches that indicate that the level of achievement of instructional technologies and material design and the frequency of experience of preparing ICT-supported teaching material positively affect ICT self-efficacy perception levels.